

SRAZ RODÁKŮ A PŘÁTEL OBCE HRABĚŠÍN

Vážení občané, vítám Vás na dnešním setkání rodáků a přátel obce Hraběšín. Jsme rádi, že jste se tu sešli, abyste si popovídali a zavzpomínali na dřívější doby, na doby svého mládí. Někteří se vídáte častěji, jiní se vidíte po delší době, třeba i po desítkách let. Věřím ale, že se všichni budete dobře bavit. Program dnešního dne byl uveden na pozvánkách a je vyvěšen.

Nejprve Vás seznámím s historií o a současností naší obce.

Naše obec byla založena Hrabišem z Paběnic z rodu Voračiských, a to v roce 1327. Tento rok je uveden v lexikonu české šlechty. Jeho bratr Oldřich byl pražským kanovníkem a později se stal opatem v Sedlckém klášteře. Rod Voračických založil i další obce a některé hrady v okolí. Později přesídlili do jižních Čech a na Moravu. Rod dosáhl až hraběcího stavu, avšak nakonec zanikl. Jak se říká, vymřel po meči. Prameny udávají rok 1985.

Obec je pak od roku 1379 v majetku Ješka z Hraběšína, a to do roku 1388. V roce 1440 je majitelem doložen Jan z Hraběšína. Další majitele v 15.století jsme nedohledali.

V 16.století vlastnila statek Hraběšín Marie Magdalén Trčková z Lípy, rozená z Lobkovic. Tento statek od ní kupuje v roce 1622 za 3000 kop grošů českých na prahu třicetileté války Adam Studenecký z

Pašiněvsi, majitel panství Krchleby. Toto panství mu pak bylo odňato za účast na spiknutí proti panovníkovi Ferdinandovi II. Adam Studenecký zde vytvořil samostatný statek a vystavěl renesanční zámek, čímž vytvořil panské sídlo, a ves se stává samostatným panstvím. Později byl zámek ve vlastnictví dalších majitelů přestavován, půdorys se zachoval, byl navýšen o jedno patro, vznikla přístavba kaple a jižního křídla. Mansardová střecha budovy byla později změněna na valbovou, byla přistavěna věžička se zvonem. Hraběšín pak přejímá Adamova dcera Saloména, která se provdala za Zdeňka Felixe Lukaveckého z Lukavce, posledního člena Kamberského rodu. Manželé v roce 1658 darují Hraběšín Sedlckému klášteru a v roce 1672 navíc věnují klášteru několik proti němu svědčících pohledávek.

Sedlcký klášter používá zámek k letnímu pobytu konventu. Klášter měl v držení dalších 8 vsí v okolí. Zdejší pozemky byly dávány do pronájmu. Pozemky se však nacházely na špatné půdě, málo výnosné, jako v Třeboníně nebo Souňově. Hraběšín byl nicméně bohatý na lesy, uvádí se výměra 480 provazců, což byla stará plošná míra. V roce 1747 kupuje Sedlcký klášter panství Krchleby, pod které spadá 8 vsí. Koupí panství se klášter dosti zadlužil.

Hraběšín byl později pronajímán v rámci krchlebského statku. V roce 1760 měl klášter 4599

strychů polností, 435 strychů pastvin a luk, 6049 strychů lesů, dva pivovary: Sedlec a Krchleby, 17 hospod, z nich nejvíce v Malíně a Hraběšíně po dvou, 9 kováren a 12 mlýnů. Sedlcký klášter v roce 1783 zaniká na základě dekretu císaře Josefa II.. Po zrušení kláštera majetek převzal Náboženský fond, který jej rozprodával. V roce 1819 bylo sedlcké a krchlebské panství dáno do dražby. K těmto panstvím patřila řada obcí, mezi nimi i Hraběšín. Panství kupuje Karel Filip kníže ze Schwazenbergu, c.a k. generál, polní mářšál, vítěz nad Napoleonem u Lipska roku 1813. Kupuje jej za 587846 zlatých a 48 krejcarů stříbra. V obcích byly všude panské dvory a mlýny. Na panství v Hraběšíně postavil pilu a později v roce 1886 zámecký dvůr. Dvůr byl pronajímán. Posledním nájemcem byl pan Výborný z Krchleb.

Tento majetek patřil orlické větvi rodu až do roku 1919, tedy plných sto let. V roce 1919 byl majetek poznamenán pozemkovou reformou. Byly zabrány a prodány některé dvory jako zbytkové statky. Pachtýři si mohli tyto části vykoupit a i obce dostaly před vypuštěním ze záboru přiděly lesů a jiných nemovitostí.

Zbytkový statek v Hraběšíně s pozemky o výměře 54 ha, kupuje pan Douda, dřívější správce statku Schwarzenbergů v Sedlci, vlastní ho až do roku 1948, po roce 1990 mu je navrácen.

Za války se Schwanzerbergové hlásili k české

národnosti, a tak na jejich majetek byla v roce 1941 uvalena Němci nucená správa. Po válce v roce 1945 byl zdejší majetek rodu navrácen, a to do roku 1948, kdy po únorové revoluci přešel od 1. ledna 1949 na stát. Po sametové revoluci v roce 1989 byl v roce 1990 majetek Schwanzenbergům opět navrácen.

Po roce 1948 byl zbytkový statek rozparcelován, na polích hospodařili občané z obce, kteří měli půdu od státu v nájmu. V únoru 1957 bylo založeno jednotné zemědělské družstvo. Plánovaná jednotka byla ve výši 10 Kč, ale ve skutečnosti byla nižší. Rozorávaly se meze a ke konci roku byl sveden dobytek do dvora, zbytek byl pak umístěn ve stájích družstevníků. V tomto roce byl také do Hraběšína a Hološin zaveden elektrický proud.

V roce 1960 se na odvodněném pozemku za dvorem postavil kravín pro 100 kusů dojníc, v roce 1962 se sem svedlo 80 ks dojníc. Družstvo obhospodařovalo místní pole, chovalo dobytek, prasata a slepice. Zemědělské družstvo však moc dobře nehospodařilo, nepomohly ani výměny předsedů.

A tak v lednu 1966 družstvo přebírá Státní statek Čáslav. Postavila se odchovna mladého dobytka, silážní žlaby a tím skončilo i ustájení dobytka u družstevníků. V roce 1971 postavil statek bytovku o čtyřech bytových jednotkách. Státní statek na zdejších polnostech hospodařil až do roku 1993. Kdy

zemědělská půda byla navrácena majitelům - vlastníkům a tito ji pronajali vzniklému zemědělskému podniku AGRO Kluky s.r.o., které zde hospodaří do současnosti. Někteří vlastníci začali obhospodařovat vlastní půdu sami a soukromě hospodařit.

Panovnice Marie Terezie v roce 1774 zavedla školní docházku, povinnou pak až říšský zákon v roce 1869.

V Hraběšíně byla již v roce 1789 povolena filiální škola - jednotřídní. Před tímto rokem učil v obci děti psát, číst a počítat soukromě pan Karel Čejka v domě č.p. 24. Pro filiální školu byl upraven domek č.p. 14. V této škole se vystřídali čtyři učitelé a v roce 1832 byla zřízena obecní škola, která již v roce 1843 měla vlastní knihovnu a tělocvičnu.

Tuto školu též navštěvoval Josef Wébr z Janského mlýna, pozdější rytíř z Pravomilu, narozen 17.12.1831. Následně absolvoval gymnásium a techniku v Praze. Později vyučoval v Kutné Hoře, Čáslavi a jinde. Jeho zásluhou bylo zaváděno vyučování českému jazyku na středních školách namísto němčiny. Jeho syn Jan Otakar Wébr byl členem Masarykovy vlády po vzniku republiky. V roce 1881 školu navštěvovalo okolo 110 dětí a škola byla stále jednotřídní. V roce 1884 navštívila školu inspekce, její verdikt byl, že škola je již nevyhovující. Trvalo další dva roky, než se našly finanční prostředky na výstavbu nové školy, která

měla stát před budovou současné školy.

Nová škola byla otevřena v září 1886. Stavba stála 11000,00 zlatých. Škola měla dvě třídy, byt pro řídícího učitele a ubytování pro druhého učitele. Nad vchodem do budovy byl nápis: „POJĎ, UČ SE MOUDRÝM BÝTI - 1886". Tehdy navštěvovalo školu až 130 žáků a žákyň. Ve škole se vystřídala řada učitelů a učitelek. Vyučoval se český jazyk, psaní, čtení, matematika, zpěv, dějepis, byly hodiny krasopisu, náboženství, ruční práce a později se vyučovaly u dívek ženské práce.

V roce 1963 byla škola pro nedostatek žáků zrušena a tito začali docházet do školy do Zbýšova, kde byl 1. a 2. ročník - v myslivně. 3., 4., 5. ročník byl v Opatovicích v bývalé farní škole a 6., 7., 8., 9. ročník - v budově školy ve Zbýšově.

Hasičský sbor byl založen v roce 1903. Zakladatelem byl řídící učitel Václav Pospíšil, Jan Šimůnka a František Kotvalt. Sboru byla zakoupena ruční hasičská stříkačka s helerovou bání. Stříkačka byla umístěna v zámku a tahal ji jeden kůň. V roce 1930 postavili členové hasičskou zbrojnici na návsi, kam tato stříkačka byla přemístěna. Členové sboru též postavili novou zvoničku vedle budovy školy.

V roce 1944 proběhla sbírka na zakoupení nové stříkačky. Vybralo se na její zakoupení 48.690,- korun, zbylou část do 80.000,- korun dal stát. V roce 1946 se slavilo její převzetí, stříkačka byla zakoupena od

firmy Stratílek. V roce 1972 se začíná budovat nová zbrojnice, která byla slavnostně otevřena 10. května 1975. Při této příležitosti sbor dostává z Nitry generálkovaný automobil Tatra T-805, původní stříkačka byla opravena.

V roce 1999 se kupuje stříkačka PPS 12. V roce 2003 oslavil sbor 100 let od svého založení. V roce 2004 se stavebně zbrojnice upravuje, modernizuje se klubovna a rozšiřuje se o sociální zařízení a kuchyňku. V roce 2005 přebírá sbor od ministerstva vnitra z Frýdku Místku auto Škoda 706 RTHP CAS. V současné době má sbor 19 členů.

Dříve provozovali myslivost pouze vlastníci panství, o zvěř se starali a zaopatřovali ji myslivci, kteří se starali i o lesy. Po pozemkové reformě vznikla obecní honitba, kterou obec pronajímala a právo myslivosti na ní vykonávali nájemníci honitby. Strílelo se většinou na čekané. Obecní honitba se rozprostírala kolem Hraběšína a Hološin. Na paběnsku byla Schwarzenberská oplocená obora.

V roce 1957 byl založen Myslivecký spolek Hraběšín, který hospodařil již na nově vzniklé větší honitbě. Na této honitbě hospodařil spolek až do roku 1992, kdy po navrácení půdy vlastníkům vzniklo nové Honební společenstvo Hraběšín. Myslivecké sdružení se dle nových právních předpisů přetransformovalo na Myslivecké sdružení Podskalí - Hraběšín. Sdružení má v současné době 15 členů a právo myslivosti

vykonává na pronajaté honitbě od Honebního společenství Hraběšín. Výměra honitby je 650 hektarů a rozprostírá se v katastrech Hraběšín a Třebonín.

Oba spolky, jak hasičský, tak myslivecký, se aktivně od doby svého vzniku zapojují do dění v naší obci.

Ve stejném roce jako hasičský sbor bylo založeno i divadlo. První divadelní představení, které organizoval hasičský sbor, byla divadelní hra - Hasičská čest. Divadlo se hrávalo v budově tehdejší školy, ale také i ve volné přírodě: „Na Place“ u divadla při cestě směrem na Paběnice nebo na zámecké louce. Ochotníci hráli různé divadelní hry. V roce 1947 byl zaznamenán dramatický odbor sboru dobrovolných hasičů.

Divadelní činnost byla obnovena v roce 1963, režisérem představení byl pan Václav Paplham - uvedeny hry Strakonický dudák, Mirandolína, Lucerna, Úsměvy a kordy, Naše drahé děti. S touto hrou reprezentovali ochotníci obec na krajské přehlídce v Sedlčanech v roce 1967, kde 2. místo za herecký výkon obdržela paní Věra Zdeňková - Petráčková.

V roce 1928 zakoupil autobus pan Josef Douda z čp. 100, začal jezdit na první lince Zbýšov – Čáslav. První řidič byl Emil Říha. Jezdil 2x denně a jízdenka do Čáslavi stála 5 Kč. V roce 1948 byla zavedena státní linka autobusové veřejné dopravy ČSAD.

Obec měla i fotbalové družstvo. Kopaná se hrála na hřišti na obci, a to v letech 1930 – 48, následně se začalo hrát se v prostoru „Na Place“. Později muži chodili hrát fotbal do Paběnic, zde se dorostenci i muži zúčastnili na X. všesokolském sletu a následně za Opatovice pak na XI. sletu v Praze.

K obci patřila osada Hološiny, která dříve náležela krchlebskému panství. Po jeho prodeji v roce 1747 Sedlckému klášteru byla někdy v 18 století připojena k obci Hraběšín. V 19 století bylo na Hološinách 27 stavení a 100 obyvatel. Zdejší pole obhospodařovalo Jednotné zemědělské družstvo Petrovice I. Osada byla součástí naší obce až do 30.6. 1960, kdy byla nařízením okresního národního výboru přičleněna k obci Petrovice I.

Nedaleko osady byla obec Suchotlesky, ves patřila pod panství krchlebské, v 17. století se již uvádí jako ves zpustlá, byla v držení Rubenhapů, dostal ji v dědictví syn majitele Jan Ferdinand. Byla mezi Hološinami a Paběnicemi.

Další zaniklou obcí je obec Znaneč, která se uvádí roku 1529 již jako zpustlá. Stála na „Obci“ na místě mezi Hraběšínem a Doudovským mlýnem.

V blízkém okolí Hraběšína stály mlýny. Na Paběnském potoce v obci Paběnice Paběnský mlýn a v lese Fáberovský mlýn. Na Jánském potoce pak Jánský mlýn a na Doudovském potoce u jeho přítoků potoka Vrabnidolského od Šebestěnic a Hološínské

strouhy od Hološin mlýn Doudovský, který dříve patřil Opatovicím a Krchlebskému panství. Na říčce Klejnarce stojí v obci Chedrbí mlýn č.p.42 a hostinec č.p. 43. Ve sčítacích listech ještě v roce 1890 jsou vedeny pod obcí Hraběšín, teprve až při dalším sčítání připadají k obci Chedrbí.

V okolí obce se nalézají i pozůstatky z dřívějšího osídlení. V prostorách nad Doudovým mlýnem, mohyly v dolním lese u Chedrbí z doby pohanské. Na Jánském a Doudovském potoku se nacházelo zlato. V mezilesí jsou patrné propady půdy po těžbě barevných kovů v dřívějších dobách osídlení.

Z rybníků zde jsou pak dva náveské rybníky, Fáberovský rybník býval jeden velký a jeden malý a na Hološinách pak Světlík, Pecina, Shoř a zaniklý rybník Kněžovka mezi rybníky Shoří a Zbožňovem.

V roce 1977 až 78 se přestavuje budova školy pro kulturní vyžití občanů. V přízemí vpravo je místní národní výbor, na levé straně pak knihovna, která byla zmodernizována a v roce 1999 zde byl zřízen v knihovně internet pro občany. Dále pak bytová jednotka a sociální zařízení. V prvním patře pak byl vybudován sál a výčep.

V akci Zet se v roce 1987 začala stavět nová prodejna, která byla otevřena 1.7.1988. Do této doby byl obchod v čísle popisném 56 u Václavíků, předtím se prodávalo u Plísků.

Již předtím zmiňované opravy, výstavby, ošetřování

zeleně a další práce spojené s obcí se dělaly převážně v akcích Zet, za účasti občanů naší obce. V rámci střediskové obce ve Zbýšově pomáhali naši občané i s výstavbou kempu, mateřské školky a zdravotního střediska.

V roce 1990 se obec odloučila od Zbýšova, pod který byla přiřčena v roce 1975 při vzniku střediskových obcí. Po osamostatnění a navrácení majetku zpět obci začala obec hospodařit opět na svém. Lesní hospodářství si vede sama, na těžbu a pěstební činnost si najímá firmy. Lesní dozor provádí pan Josef Bohuněk. Zemědělskou půdu pronajímá obec zemědělské společnosti AGRO Kluky s.r.o. Začaly se opravovat cesty, veřejné osvětlení, dešťová kanalizace.

Po dlouhé době v roce 2001 obec zprůjezdnila původní cestu na Paběnice, která byla řadu let zanedbaná a nepoužívaná.

Od roku 2002 proběhly již dvě etapy oprav a stavebních úprav budovy dnešního obecního úřadu, stavební práce prováděla firma Josef Vlach. V tomto roce se také přistavěla k budově obecního úřadu autobusová čekárna.

Opravila a rozšířila se budova staré požární zbrojnice, zednické práce prováděla firma Josef Vlach, tesařské práce provedl pan Josef Klička za pomoci členů hasičského sboru a myslivců. Veškeré elektrikářské práce na opravách budov a veřejného

osvětlení prováděla firma Elektro - Jaroslav Kunášek.

Přestavěli jsme za pomoci členů hasičského sboru a mysliveckého sdružení klubovnu v nové požární zbrojnici a rozšířili jí o kuchyňku, odborné zednické práce provedla firma Josef Vlach.

Obec vybudovala s pomocí občanů dětské hřiště a hřiště na nohejbal.

V roce 2004 bylo provedeno zastřešení proluky mezi budovou hasičárny a bývalé školy. Na budově obecního úřadu byla firmou Bacík s r.o. vyměněna střešní krytina.

V roce 2006 opravila firma Oberajtr z Katlova horní rybník. V budově dnešního úřadu byl přestavbou pořízen byt s jednou obytnou místností, místnost s kuchyňkou a místnost se sociálním zařízením.

Rozšířilo se veřejné osvětlení a v současné době probíhá ve spolupráci s firmou ČEZ přípolož kabelů veřejného osvětlení do země.

V roce 2013 - 2014 obec vystavěla vodovod s vodojemem a kanalizace s čističkou odpadních vod. Dodavatelem stavby byly Silnice Čáslav a.s., provoz zajišťuje obec sama prostřednictvím firmy DN-Servis Teplice s.r.o.

Iniciativou některých našich občanek a pod vedením paní Marie Komárkové byla v roce 2014 postavena při cestě do Paběnic Na Place stavební firmou Josef Vlach kaplička, kterou navrhl pan Daniel

Říčař.

Finanční prostředky na výstavbu této kapličky byly sehnány formou sbírek a darů jak od místních občanů, tak i občanů z okolních obcí. Kaplička byla vysvěcena v září 2014 panem arciděkanem Janem Uhlířem z diecéze v Kutné Hoře.

V letošním roce byl v rámci projektu protipovodňových opatření zmodernizován místní rozhlas s napojením na integrovaný záchranný systém České republiky.

Byl opraven památník padlých a v rámci dotačního titulu pak oba křížky postavené v roce 1898, které se budou dnes opět vysvěcovati. Jeden stojí zde na návsi u budovy bývalé školy a byl věnován občany Hraběšína a Hološin k 50. výročí panování císaře Josefa II. v letech 1848 až 1898.

Druhý pak stojí v lipovém Juditině háji při cestě směřující k Jánskému mlýnu.

V obci pořádají společný ples dobrovolní hasiči spolu s myslivci, koná se zde masopustní průvod. Dětský karneval zde pořádá již tradičně škola a mateřská školka z obce Krchleby.

Hasičský sbor pořádá pálení ohňů – čarodějnice. Následuje stavění máje spolu s pout'ovou zábavou a bohoslužbou v zámecké kapli.

Pořadatelem Hraběšínského triatlonu je pan Ondra Balcar za účasti obecního úřadu a sboru dobrovolných hasičů.

Členové hasičského sboru první týden v červenci pořádají již několik let turnaj v nohejbale.

Koncem měsíce srpna pořádá obec pro rodiče s dětmi a spoluobčany výlet. Na podzim následuje drakiáda a v době adventního času pak rozsvěcení vánočního stromečku u budovy obecního úřadu.

Stále je však ještě co opravovat, budovat nebo vylepšovat, neboť každá doba přináší jiné pohledy nebo potřeby našich občanů.

Tímto bych chtěl toto seznámení s historií a současností naší obce zakončit a popřát Vám všem hodně zdraví, pohody a klidu v této tak uspěchané době. Abyste si byli všichni blízcí, navzájem se tolerovali, zanechali svárů a žili jak Vy všichni, tak i naše obec v pokoji a míru i v budoucích letech.

Závěrem bych chtěl z tohoto místa poděkovat Všem občanům a těm, kteří nám byli nápomocni při přípravách tohoto našeho dnešního setkání.

Děkuji Vám všem za pozornost.

V Hraběšíně dne 22.9.2018, Jiří Malý – starosta obce